

به ریو بهری گشتی شارهوانییهکانی سلیمانی

زورچار چاودیری دارایی قهناعت به لیچینه وهکانی ئیمه ناکن و داوای لیگولینه وهی وردترمان لیده کن

محمدهد چومانی Chomani@yahoo.com

گنج له پهنای دامه زرانندن

-۳-

زانکۆ و پروانامه تهوزیف بوون زهمانیشه، داهاتوو مسۆگه رکردنی دوارۆژیشه سه لای گهنج، دیارترینیان حیسابکردنی راژدی خزمهت و دواتریش خانه نشین بوون، له بازاردا ئهمه نییه، گهنج ترسی له سه بیته ههیه، ترسی ههیه له بازاردا که زهمانی نییه، ترسی ههیه له وهی ئهمه پڕۆ کارهکات و ئیواره دهرنه کریت، نانپرو و بیکار نه کریت، کاتیک دهسه لاتی و حکومت پئویسته بس له کارکردن له بازارو کهرتی تایبهتدا بکن که زهمینهی کارو زهمینهی بازارو زهمانهتی کۆمه لایهتی و تهنردوستی کارکردن بۆ تاک فهراهم کراییت، زهمانی خزمهت و خانه نشینبوون هه بیته، وهک کهرتی حکومی مامه له لهگه ل زهوزیف بوون و کارکردنی گهنج له ده زلگا شهلی و کۆمپانیکاندا بکریته، به لأم که ئهمه نییه، نیکی چون دهرچووانی زانکۆ روو لهگهرتی تایبهت بکن؟ ئیستا ئهم زهمانهش نییه سه هان گهنج و دهرچووانی زانکۆ به دوا کار له کهرتی تایبهتدا ویلن، به بی زهمانیش رازین، به لأم بازارو کهرتی تایبهت بوونی نییه، زۆر زحمهته ئیستا له داهاتووشدا حکومت به توانی گرفتسی دامه زرانندن چارسه ر بکات، له ۱۳۱۰ (۱۰) ههزار کسه دامه زریتراره، به لأم نهی چهن دیک ماونه ته وه و دانهمه زرانو؟ ئهمه سال چهن دیک له زانکۆ دهرچوون؟ سالانه چهن دیک دهردهن؟ ئهمانه له کوئ دادهنین؟ حکومت ج سیاسهتیکی نیاردی دهرگریته بهر؟ بیگومان هه کار کردنی بکریته و با سالانهش (۱۰) ههزار کسه دامه زریتر، هه مووی ناکانه ئه وهی له بازاردا هه ل کار برده خسیرتی، بازار به یاسای کاری سرده مانه ریک بخیرت، په ره به بوژاندنه وهی کهرتی پیه سه سازی و کشتوکار و بارزگانی بدریت، حکومت به کردنه وهی کۆمپانیای وه به ره هین و بوژانه وهی به ره همی خۆمانی له خواردن و که ره سه تکانی دیکه ده توانی کار دابین بکات، ناخرکی سوپه رمارکیته و نه و چهن پڕۆژه بیناسازییه هه ل کاریان دابین کردوو؟ دهرچوووه دانهمه زراوگنی زانکۆ هه ر بهرچه کردار و کاردانه وه یهک له خۆپیشاندان و مانگرتن بنویسن، مافیانه، به لأم که میلاک نه بیته دهن گاکان ناخرنارین، تۆ بلیی له کویدا دامه زریتر؟! حکومتیش ئه رکیه تی مشوریان بخوات، جیکه نییه، میلاک نییه، ئهمه به ته نه نا تاکه وه لأم و بیانو نییه بۆ دانهمه زراوگان، به لگه ددیته چارسه ری هه بیته، له شکر زیادبووی دانهمه زراو و بیکاران له گهنج هه ره شه یه و نا لۆژی و ناسه فامگیری سیاسی و کۆمه لایه تی به ره همدیته ئه نیو ئهم هاوکیشه سیاسییه نا لۆژی عیراق و په له قازی ولاتی هه ریما یه تی، سیاسه تیکی ژیرانه نییه، پرسسی گهنج و دامه زرانندن و بازاری کار شه رامۆش بکرت، ئه لگه که بوونی گه رتی گهنج و بیکاری ته نی به دامه زرانندن نابج به قه د ئه وهی گرگه ته حکومت پڕۆژه یهکی ستراتیژی و زانسته یانه و هه مه له پهنه ی دابین کردنی هه ل کاری بۆ گهنج پین بێ.

به ریو بهری گشتی شارهوانییهکانی سلیمانی خالد حوسین

پروقالیل:

خالد حوسین ئهمه د له دایکبوی : ۱۹۶۴ له سالی: ۱۹۹۱ بۆ خۆیندن چۆته دهره وهی ولات له سالی ۲۰۰۷ بووته جیگری به ریو بهری گشتی شارهوانییهکانی سلیمانی ۷ مانگیشه به ریو بهری گشتی شارهوانییهکانی سلیمانییه به موکالهت

شارهوانی دامه زراوه یه که به قانونی لامه رکزی نیش دهکات، یانی سیسته می دارامیان لامه رکزه یه، له گه ل ئه وه شهی ده واتام پیت به یتم که مرتین یختلاسی تیندا رویداره، به و پاره زۆری له بهر دهستی شارواییهکان، چونکه خۆتان دهزان هه م مولک و ماژ و هه م مولک مالی ده ولت له ریکه ی یاسای ۳۲ که ده کریت، زۆرترین پاره له بهر دهستی شارواییه، له گه ل ئه وه شهی که مرتین یختلاسی رهنه گ کراییت. - بهرنامه تان بۆ سالی داهاتو چه یه؟ + دارامان لیکاره خۆمان تاما ده بکین بۆ سالی ۲۰۱۱، بهرنامه شان بۆ سالی تاینده به یینی ئه وله یه. دارامان له هه موو شارواییهکان کردوه ناماریکمان پیه دن، له هه ر کهرتیکدا پیدایسته یه کان دیار بکن، نه گه ر هه ر کهرتیک تار ی نه یی ئه وه تاره که ئه وله یه، نه گه ر تا و ئاره وزی هه بی ئه و! کۆرتیک کردن و قیران کردن ده بیته ئه کان له یه ت، ئیمه ش تاره کو ئه وله یه ته کان وه سابه ی ئه و! جوانکاری ناکه ین، بۆیه دارامان کردوه له شارواییهکان دهرخسته و پڕۆژمان له ئیستاره بۆ سالی ۲۰۱۱ بۆ تاما ده بکن. - گه ر شتیکت ما بیه ته ره ته یه ته قسه ی به راره به که ی؟ + م سوپاستان ده کم، هیوا دارم ئه وه ی وتومه انه وه کو خۆی بلازی بکه نه ره.

بهراره که ی ئه نجومه نی و به زریانیان که بۆ راگرتی زوی دهریکردوه، زوی وه ده گه رن. بۆیه حکومت ده یه ری له ریکه سئدوقی نیشته جیوی و وه بهر هتیا ن خانو و بۆ هاوولاتیان دروست بکات، ئیستا شاره وه له سالی رابردو هه زاران زوی دابه شکاره، به لأم نه و هه زارانه سه داتی ئینه کراوته خانو و. ئیستا مامه له ی کرین فرۆشت به و زویانه ده کریت، واته قه یرائی نیشته جیوی چاره سه ر نه کردوه. - له و ماره یه ی رابردو دا ئه ندای لیچینه ی لیچینه بووی له و سه ریچیه ی و گه نده یانه ی له شارواییه کان کراوه، نه و لیچینه یه چی کرد؟ + سه باره ت به کاری لیچنه که ئیمه وه کو نه و لیچنه یه که گه شته نه غامی کۆتایی، نو سراومان بۆ دیوانی چاودیری دارایی کرد، که نه وان نه و سه ریچیه یه یان تۆمار کردوه، له نه غامه کان ناگادارمان کردوه، نه وانته که به شتیوه نایاسایی کرابوو، بۆ ئه نه که سیک هه بووه دوو جار زوی وه رگرتوه، نه و! دارامان کردوه له ریکه ی داد گاره هه لیه وشترتیه، هه روه ها ئیمه به یینی بهر نه و پڕۆژه مان بۆ شارواییه کان ترخان کردوه. ئیستا هه یچ شتیکی بێ که موگوری نیه، هه یچ که موگوریه ک بێ چاره سه ر نیه. - ده نگۆی ئه وه هه یه چاریکی تر ده ست ده کریته وه به دابه شکردنی زوی له قه زاو نا حیه یه کان، ئه وه تا چه ند راسته؟ + زوی دابه ش کردن له ۸/۶/۲۰۰۹ به یینی بهر یاریکی ئه نجومه نی و به زریان را گه روه. به لأم له ۱۴/۹/۲۰۰۹ بر یاریکی بهر یاری (۲۱۳۸) ده در کرد له و بر یاره دا هاتوه: هه موو ئه وانته که رزه مانه ندی پیتش را گرتنه که یان هه بووه نه و رزه مانه ندیه له لایه ن وه زیری شارواییه وه پڕۆژه یه به سالی ۲۰۱۰ بووه، ئیستا نه گه ر زوی هه یه ییانه ندی. ئیمه ته نه ا زوی شه یدان و ئه نفا کراوه کان دابه ش ده کین. ئهمه ش ده قی چاویکه وه ته که یه:

سازدانی // شوان جهلال

ئه وه ئه وه ی که بۆ حاجی ئارای دابین ده که ی له وانیه چه ند ملیۆن دینار بیت، به لأم نه یی چار قورته ده بیته له ملیار به ره و زۆتر بیت. بۆیه ئهمه به نه مای کاری ئیمه یه، نه ک ناعه دالته له دابه شکردنی پڕۆژه کان، به لکو به یینی ئه وله یه، به یینی پیدایسته یی شارواییه کانه. هه روه ها ئیمه به یینی بهر نه و پڕۆژه مان بۆ شارواییه کان ترخان کردوه. ئیستا هه یچ شتیکی بێ که موگوری نیه، هه یچ که موگوریه ک بێ چاره سه ر نیه. - ده نگۆی ئه وه هه یه چاریکی تر ده ست ده کریته وه به دابه شکردنی زوی له قه زاو نا حیه یه کان، ئه وه تا چه ند راسته؟ + زوی دابه ش کردن له ۸/۶/۲۰۰۹ به یینی بهر یاریکی ئه نجومه نی و به زریان را گه روه. به لأم له ۱۴/۹/۲۰۰۹ بر یاریکی بهر یاری (۲۱۳۸) ده در کرد له و بر یاره دا هاتوه: هه موو ئه وانته که رزه مانه ندی پیتش را گرتنه که یان هه بووه نه و رزه مانه ندیه له لایه ن وه زیری شارواییه وه پڕۆژه یه به سالی ۲۰۱۰ بووه، ئیستا نه گه ر زوی هه یه ییانه ندی. ئیمه ته نه ا زوی شه یدان و ئه نفا کراوه کان دابه ش ده کین. ئهمه ش ده قی چاویکه وه ته که یه:

- کورته یه که مان دهر یاری سه رشتی کل ی، ئهم به ریو به ره رایه تییه که شتیبه بۆ یاسی بکه؟ + به ریو به ره رایه تی گشتی شارهوانییه کان کاری سه ره کی ریکه خستی کاروباری شارواییه کانه له سنوری پارێزگای سلیمانی، له به واری یاسا ئه وه ی که په یونده یه به ته ملیکی زوی و مولکه وه، دروه مه سه له ی ریکه خستی نا حیه یه کان بۆ قه زاو نا حیه یه کان و بۆ نه و شوێنانه ی که شارواییه یه، سه یه م مه سه له ی ریکه خستی کاروباری قه زانه یه. - ئه وه کیشه ی بۆ دروست نه کردوه؟ + نه خیر کیشه ی بۆمان دروست نه کردوه. ئیمه داخوای هه موو شارواییه کان بوو، ئیمه نزیکه ی ۷۷ شارواییه مان هه یه، که چواریان تازو نوێکراوته وه. هه موویان پیوستیان به پڕۆژه یه، هه یه پڕۆژه یه کی هه یه، شارواییه یه یه دوو پڕۆژه یه هه یه. به یینی پیدایسته یی کان، ئیمه گه رینه ته وه به لأم له وله یه، چیا ن پیوستیوه له شارواییه کان دهرخسته مان بۆ کردوه و پیتشه کان کردوه. هه ر (۶۸) پڕۆژه ده ره قه تی دین. - به لأم هه ندی جار سه رۆک شارواییه کان تاما زه بووه ده کم هه ن پڕۆژه کان به سه داله ت دابه شتا کریت؟ + ئیمه له سه ر به نه مای ژماره ی دانیشتروان به شه بوو ده مان ترخان نه کردوه. به یینی پیدایسته یی شارواییه کان پڕۆژه ترخان ده کین، شارواییه یه یه زۆریه یه کاره خزمه تگوزاریه کانی ته وار بووه، ئه ونه زۆره، بۆ ئه و شارواییه کانی حاجی ئارایش زۆریه یه پڕۆژه خزمه تگوزاریه کانی ته وار بووه، به لأم چوار قورته له یان حاجی ئارایش پیوستی به خزمه تگوزاری ئاره وزیه، پیوستی به خزمه تگوزاری قیرتا و شوسته هه یه، له بهر

- ئه وه ئه وه ی که بۆ حاجی ئارای دابین ده که ی له وانیه چه ند ملیۆن دینار بیت، به لأم نه یی چار قورته ده بیته له ملیار به ره و زۆتر بیت. بۆیه ئهمه به نه مای کاری ئیمه یه، نه ک ناعه دالته له دابه شکردنی پڕۆژه کان، به لکو به یینی ئه وله یه، به یینی پیدایسته یی شارواییه کانه. هه روه ها ئیمه به یینی بهر نه و پڕۆژه مان بۆ شارواییه کان ترخان کردوه. ئیستا هه یچ شتیکی بێ که موگوری نیه، هه یچ که موگوریه ک بێ چاره سه ر نیه. - ده نگۆی ئه وه هه یه چاریکی تر ده ست ده کریته وه به دابه شکردنی زوی له قه زاو نا حیه یه کان، ئه وه تا چه ند راسته؟ + زوی دابه ش کردن له ۸/۶/۲۰۰۹ به یینی بهر یاریکی ئه نجومه نی و به زریان را گه روه. به لأم له ۱۴/۹/۲۰۰۹ بر یاریکی بهر یاری (۲۱۳۸) ده در کرد له و بر یاره دا هاتوه: هه موو ئه وانته که رزه مانه ندی پیتش را گرتنه که یان هه بووه نه و رزه مانه ندیه له لایه ن وه زیری شارواییه وه پڕۆژه یه به سالی ۲۰۱۰ بووه، ئیستا نه گه ر زوی هه یه ییانه ندی. ئیمه ته نه ا زوی شه یدان و ئه نفا کراوه کان دابه ش ده کین. ئهمه ش ده قی چاویکه وه ته که یه:

به ریو بهری به رو بوومه نه وتییهکانی کهرکوک:

که ئه زمه ی به نرین دروست ده بی، هه ندیک له پۆلیسی به نرینخانه کان ده بن به شه ریکی قاچا خچیه کان

بۆ به زکرده ی تو ره یی خه لکه له ئیداری شه ره که، ئهم پلانه شیان سه ر که وتوه، ئه یین خه لک تو ره و پیزاره له کار به ده ستانی شه ره که به هه موو شه یه یه ک دژایه تی خه لکی شاری کهرکوک ده کن. چاریان هه یه به خه لکی کهرکوکدا هه نا یه ت هه ر چاریک خه لکی شه ره که به گرتیک گه یژه ده کن، نایانه وی شه ره که تارامی به خۆیه وه به یینی، پیه وایه رۆژیک دادی خه لکی شه ره که به مافه واره کانی خۆی ده گات

بجو کرین هه له ی ته کنیکی له بیجی یان هه ندیک که م بوونه له و بر یه سه ره وه ده بیته هوی دروست کردنی «نیزه صام» له به نرینخانه کان. بهر یه ریکه شه ره که به یانی نه زانی ناری به یین سه باره ت به م دیاره دیه و چه نده ی دیاره ی تری خراب که به سه ر کهرکوکدا دیت وتی: ئه وشانه ی دهر تی ت راست نین ناره به ناره به نرین له سه ر خه لکی کهرکوک که مده که نه وه، ئهمه ش بۆ شه رزه کردنی بارودوخی خه لکی کهرکوک، هه ریها

به روادا چوون - فه رمان هیدایه تی - کهرکوک farmanh97@yahoo.com

سی ملیۆن ونیو لیتر به نرین بۆ (۵) پارێزگایه ئه ندازیار عه بدولقادر به ریو به ره ی به رو بوومه نه وتییه کان سه باره ت به سو ته مه منی و به نرین بۆرێکی کورده ستان وتی: ئیمه سی ملیۆن و نیو لیتر به نرینمان بۆ دیت، اابه سی (۵) پارێزگای ده کین که پیکهاتوه له پارێزگایه کانی کهرکوک، دیاله، هه ولێر، سلیمانی، وه زارته ی نه وتدا نیه. هه روه ها تاما زه ی به ودا، که دامه زرانندن له کاتی ئیستا دانیه چه نده ین که ره ت نو سراومان کردوه بۆ وه زارته ی نه وت بۆ دامه زرانندن فه رمان به ری نوئ، چیه به دامه زرانندن فه رمی بیت «ته عین» یان به گری به ست «عه قد» وه لاسی وه زارده ت بۆ نو سراوه کاتمان ئه وه یه که وه زارته ی دارایی رازی نیه به دامه زرانندن فه رمان به ری نوئ، به لأم له و ماره یه، «۱۰» فه رمان به ریان ده ویست «۵» یاسایی و «۵» ژمیر یاری پت له «۱۰۰» که سه فالییان پیتشه ک شه کرد. له راستیدا دامه زرانندن به ده ستی ئیمه نییه به ده ستی به عدا یه، ئیمه ش پیمان خۆشه گه ئجانی خاره ن پروانه ی بێ کل دامه زریتر. «۷۶۷» هه زار لیتر به نرین به شی به نرین خه لک نا کات. «۹۲» هه زار به بری دیاری کراوی به نرین

بۆ به زکرده ی تو ره یی خه لکه له ئیداری شه ره که، ئهم پلانه شیان سه ر که وتوه، ئه یین خه لک تو ره و پیزاره له کار به ده ستانی شه ره که به هه موو شه یه یه ک دژایه تی خه لکی شاری کهرکوک ده کن. چاریان هه یه به خه لکی کهرکوکدا هه نا یه ت هه ر چاریک خه لکی شه ره که به گرتیک گه یژه ده کن، نایانه وی شه ره که تارامی به خۆیه وه به یینی، پیه وایه رۆژیک دادی خه لکی شه ره که به مافه واره کانی خۆی ده گات

بجو کرین هه له ی ته کنیکی له بیجی یان هه ندیک که م بوونه له و بر یه سه ره وه ده بیته هوی دروست کردنی «نیزه صام» له به نرینخانه کان. بهر یه ریکه شه ره که به یانی نه زانی ناری به یین سه باره ت به م دیاره دیه و چه نده ی دیاره ی تری خراب که به سه ر کهرکوکدا دیت وتی: ئه وشانه ی دهر تی ت راست نین ناره به ناره به نرین له سه ر خه لکی کهرکوک که مده که نه وه، ئهمه ش بۆ شه رزه کردنی بارودوخی خه لکی کهرکوک، هه ریها